

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік
рәміздерінің 30 жылдығына арналған
**«МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ
АРХИТЕКТУРАСЫ»**

атты халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
30 наурыз 2022 ж.

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
**«ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ
АРХИТЕКТУРА»**

посвященной 30-летию Государственных символов
Республики Казахстан.
30 марта 2022 г.

MATERIALS

of the international scientific conference
«STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE»
dedicated to the 30th anniversary of the State symbols
of the Republic of Kazakhstan.
30 March, 2022

НҰР-СҰЛТАН
NUR-SULTAN

УДК 001
ББК 72
Қ.18

Қ.18 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің 30 жылдығына арналған «МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ АРХИТЕКТУРАСЫ» атты халықаралық ғылыми конференциясының материалдары/Материалы международной научной конференции «ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ АРХИТЕКТУРА» посвященной 30-летию Государственных символов Республики Казахстан/ Materials of the international scientific conference «STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE» dedicated to the 30th anniversary of the State symbols of the Republic of Kazakhstan – Нұр-Сұлтан: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2022.– 306 б. - қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде.

ISBN 978-601-337-649-3

Жинаққа ғалымдардың, докторанттардың, магистранттардың, студенттердің жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелеріне, сондай-ақ этноархитектура саласындағы ғылыми зерттеу нәтижелері және сәулет пен құрылыстағы жалпы проблемаларға арналған баяндамалары енген.

The proceedings are the papers of researchers, doctoral students, undergraduates and students on topical issues of natural and technical sciences and humanities also the results of scientific research in the field of ethnoarchitecture and general problems in architecture and construction.

В сборник вошли доклады ученых, докторантов, магистрантов и студентов по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук, а также результаты научных исследований в области этноархитектуры и общих проблем архитектуры и строительства.

**УДК 001
ББК 72**

ISBN 978-601-337-649-3

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2022**

жалқынды топаз және басқа бағалы тастардан жасалатын иттрийлік – алюминийлік гранаттар да кең таралған.

Келесі кезекте зергерлік бұйымдардың өздерінің алғашқы жасалған кездегі қасиеттерін жоғалтпай ұзақ сақталуын қамтамасыз етудің басты жолы оларды қалай тұтыну және күту керектігін ескертеміз.

Зергерлік әшекей бұйымдарында адам денесі терлегеннен пайда болатын қоңыр дақ қалмауы үшін әшекейлерді шешіп алысымен фланельмен құрғатып сүрту керек. Түрлі шаруа істегенде және химикаттарды пайдаланарда жүзік, білезік және басқа зергерлік бұйымдарды шешіп қойған абзал. Әсіресе алтын жалатқан бұйымдарды сақтықпен тұтыну керек.

Әшекей заттарын сынап пен күкірт негізінде жасалған косметикалық бұйымдарды пайдаланғанда да (сынап алтынмен қосылса амальгома түзеді, бұдан бұйымдардың бетіне ақ дақ түседі, ал күкірт алтын мен күміске қосылса, қара түсті күкірттік қосылыстар түзеді) шешіп қойған жөн.

Алтын және күміс бұйымдарға тиген йод та қоңырқай дақтар қалдырады. Зергерлік бұйымдарды қорапшасында, құрғақ жерде сақтау керек. Әсіресе күннің ультракүлгін сәулелерінің әсерінен белгілі бір дәрежеде болуының түрін жоғалтатын аметисті, түсті топ азды (алтын жалқындыдан басқасын), інжу мен ақықты ұқыптал сақтау қажет.

Егер тас қондырылып асыл металдан жасалған немесе тас қондырылмаған әшекейлік бұйымдардың жылтыр өңі тайса, оны жұмсақ тіс щеткасымен 72 мл стакан суға 1 шай қасық мүсәтір спиртіні қосып сабынды суға жуу керек. Одан соң бұйымды таза жылы сумен шайып жіберіп, әбден құрғағанша фланельмен сүрту қажет. Алтын жалатқан бұйымдарды щеткамен неғұрлым сирегірек жуған жөн. Інжу, ақық, малахит пен янтарь ылғалға төзімсіз келеді.

Осындай тасты және фольгаға қондырылған жасанды тасты бұйымдарды, сондай-ақ тастары желімдел жапсырылған әшекей заттарын қатты ластанғанда этил спирті қосылған сабынды суға (1:1) көп ұстамай шайып алу керек. Янтарьды фланельмен ғана, ал қалған тастарды этил спиртімен сүртіл тазартуға болады.

Күмістен жасалған ірі бұйымдарды (мәселен ыдыс-аяқтар мен бөлменің ішкі әшекейлері) «Ювелирная» пастасымен тазартуға болады. Тым қатты ластанған бұйымдарды зергерлік шеберханаларда тазарттыру керек [4].

Жоғарыда баяндалғанды қорыта келе айтарымыз – ұлттық зергерлік өнердің тарихы әлі де терең зерттеуді қажет етеді және оның дәстүрлі жасау технологияларына сүйене отырып, заманауи зергерлік бұйымдарды жасауды дұрыс жолға қоюды әрі қарай жалғастыру маңызды. Сондықтан біз осы бағытта ғылыми ізденіс жұмыстарын тәжірибемен ұштастыруды жалғастырып, одан алынған нәтижелермен келесі ғылыми жарияланымдарда баяндаумен айналысуға мүдделіміз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Бегімбай К.М. Этнодизайн. Монография, – Нұр-Сұлтан: R&D, 2020. – 178 б.
2. Қасиманов С. Қазақ халқының қолөнері. – Алматы: «Қазақстан» баспасы. –1969. 72 б.
2. Қазақтың ұлттық киім-кешектері. – Алматы: «Алматыкітап», 2007. – 86 б.
3. Тохтабаева Ш.Ж. Қазақтың зергерлік өнері. – Алматы: «Алматыкітап», 2011. – 72 б.

УДК 711

ПРОБЛЕМЫ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Нурахметов А. Д.

a.nurakhmetov94@gmail.com

Магистрант специальности «Архитектура», ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Республика Казахстан занимает 9 место в мире по размерам своей территории. На территории республики имеются участки и зоны, подверженные воздействию процессов природного и технологического характера, обладающие природно-ландшафтной, культурно-исторической, рекреационной, урбанистической или любой другой ценностью, к которым необходимо применять определённые методы охраны, ограничений и регулирования при их использовании для осуществления архитектурно-градостроительной деятельности.

В процессе разработки Генеральной схемы организации территории Республики Казахстан была дана оценка современного состояния использования территории республики с районированием по основным природным, антропогенным и технологическим процессам, оказывающим влияние на градостроительную деятельность.

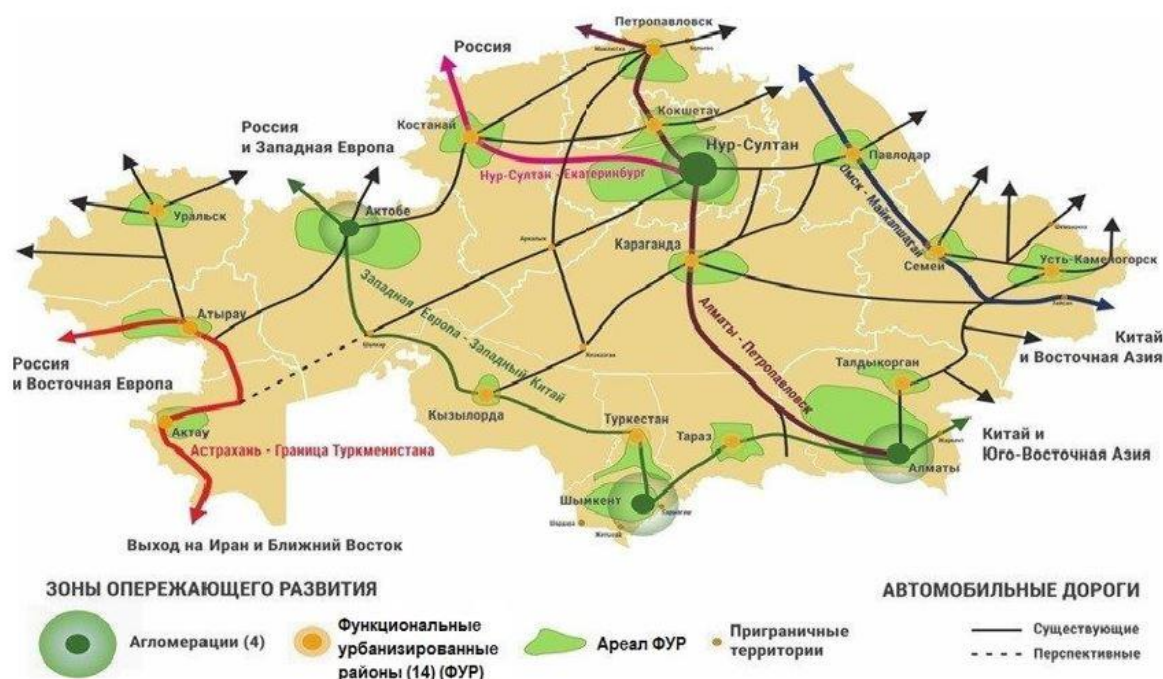

Рисунок 1. Перспективное расселение населения

К зонам особого градостроительного регулирования отнесены и особо охраняемые природные территории – национальные парки, заповедники, заказники и др. В связи с необходимостью сохранения уникальных природных объектов и биоразнообразия на особо охраняемых природных территориях должна быть запрещена или значительно ограничена хозяйственная деятельность. В настоящее время система особо охраняемых природных территории республики насчитывает 10 государственных природных заказников, 12 государственных национальных природных парков, 4 государственных природных резерва, 50 государственных природных заказников республиканского значения, 38 памятников природы республиканского значения, 3 зоологических парка, 5 республиканских ботанических садов, 5 республиканских государственных заповедных зон и 1 государственный природный парк местного значения.

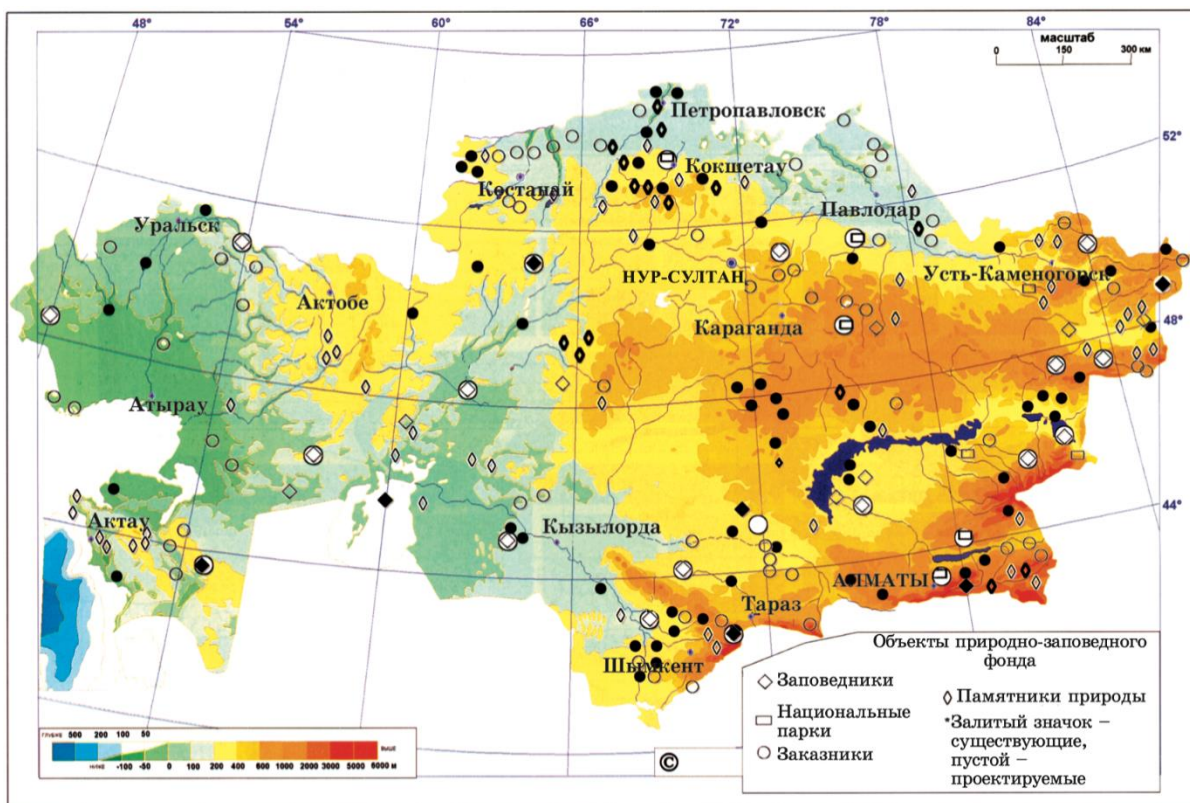

Рисунок 2. Объекты природно-заповедного фонда

В основном, рекомендации по градостроительному регулированию при освоении территорий различных особо охраняемых природных территории сводятся к запретам на действия, изменяющие гидрологический режим территории;

- строительство зданий, дорог, трубопроводов, линий электропередачи и других коммуникаций и объектов, не связанных с функционированием государственного природного заповедника;
- геологоразведочные работы и добычу полезных ископаемых;
- на все виды лесопользования, охоту и рыболовство;
- применение химических и биологических методов борьбы с вредителями, болезнями растений и животных, а также для регулирования численности животных;
- прогон домашних животных, шумовые и иные акустические воздействия искусственного происхождения;
- любую другую деятельность, если она может повлечь изменения естественного облика охраняемых ландшафтов или нарушение устойчивости экологических систем, либо угрожает сохранению и воспроизводству особо ценных природных ресурсов.

Учитывая богатую минерально-сырьевую базу Республики Казахстана и современные темпы геологоразведочных работ, особую важность играет градостроительное регулирование на территориях залегания полезных ископаемых.

Основные направления развития градостроительного регулирования в зонах залегания полезных ископаемых напрямую связаны с, так называемым, литомониторингом, который предусматривает создание наблюдательных пунктов и экспериментальных полигонов по изучению 171 поверхностных геологических процессов и режима грунтовых вод.

Ещё одно направление – использование современных инновационных технологий при добыче минерально-сырьевых ресурсов, которое даёт не только увеличение объёмов добычи и переработки, но и сокращает территории, нарушенные выработкой полезных ископаемых,

тем самым, расширяя возможности градостроительного освоения.

Карта полезных ископаемых Казахстана

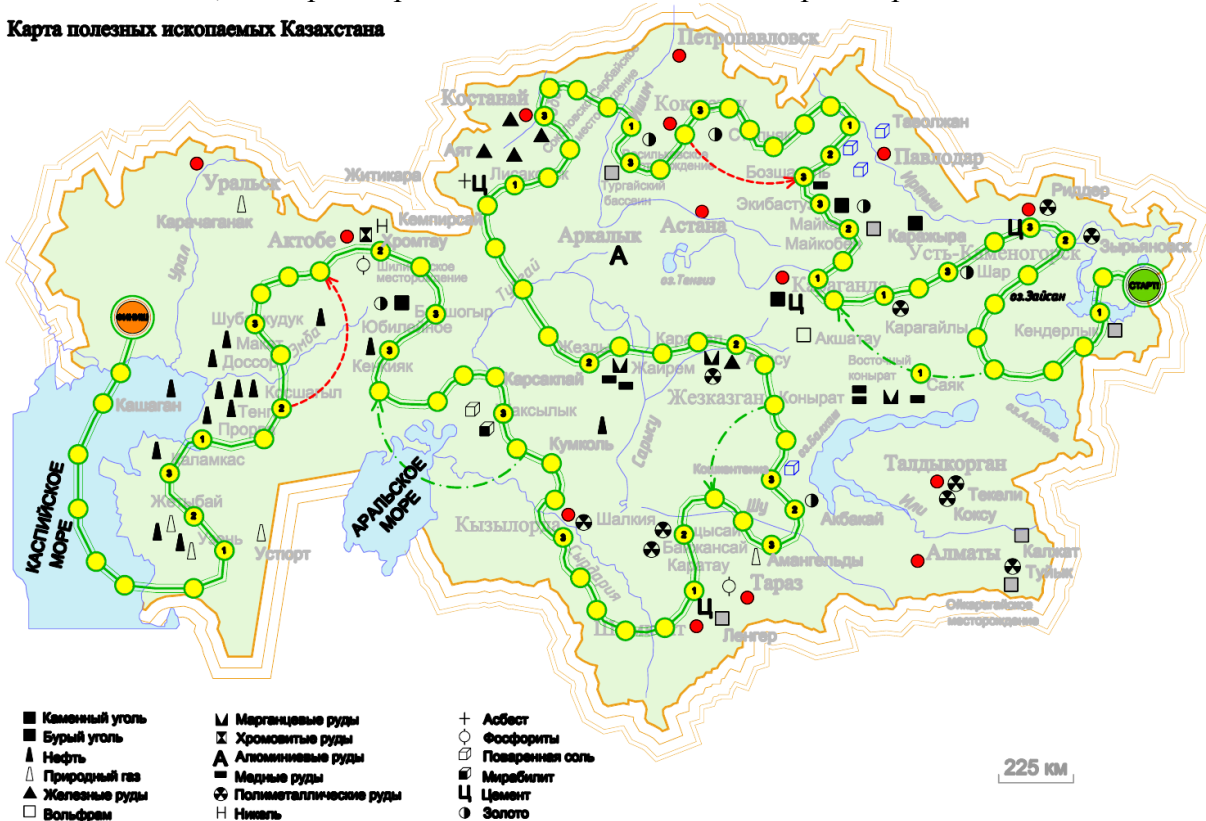

Рисунок 3. Карта полезных ископаемых Республики Казахстан

Одна из глобальных проблем современности, в том числе и для Казахстана – дефицит воды, напрямую связана с регулированием и ограничением градостроительной деятельности вокруг водоёмов. Для ограничения градостроительных процессов выделены водоохранные зоны и защитные полосы – территории, примыкающие к береговой линии водоёмов.

Основные направления развития вопросов градостроительного регулирования в водоохранных зонах и полосах напрямую связаны с водосбережением и повышением качества питьевой воды. На сегодняшний день необходимо кардинально обновить данные по кадастру речных стоков, провести модернизацию предприятий промышленности и сельского хозяйства с целью снижения водопотребления.

С помощью мероприятий и инструментов градостроительного регулирования необходимо обеспечить Казахстану «водную безопасность» – это состояние защищенности жизненно важных интересов общества от гидрологических угроз различного происхождения – от дефицита питьевой воды до угрозы селей и наводнений.

В различных регионах нашей республики есть территории с редкими ландшафтными качествами и населёнными пунктами, и объектами, представляющими историко-культурную ценность.

При градостроительном использовании таких территорий рекомендовано учитывать негативное влияние хозяйственной и градостроительной деятельности на природные и историко-культурные памятники. Это физическое нарушение геологической среды и почвенного покрова в результате хозяйственной деятельности; загрязнение почв, воздушного и водного бассейнов, деградация растительности, шум, вибрация и другие нарушения естественных физических параметров среды, визуальное загрязнение среды.

Для максимального сохранения уникальных природных ландшафтов и историко-культурных городов, и памятников предложено вести их точный учёт и проводить комплекс мероприятий, направленных на улучшение окружающей среды, сохранение и восстановление

памятников истории и культуры, что позволит вести процесс градостроительного освоения территории на научной основе.

Территории, обладающие ценными рекреационными условиями, потенциалом для развития туризма и санаторно-курортного лечения, также имеют свои ограничения при градостроительном использовании. При разработке Генеральной схемы были определены точные характеристики этих территорий для их выявления и обозначения их границ при градостроительном освоении. Прежде всего, это территории с наличием:

- гидроминеральных и грязевых месторождений;
- прибрежные зоны водоёмов;
- ценные в природно-климатическом и ландшафтном отношении территории;
- горные склоны для организации зимних видов спорта, туризма и альпинизма;
- природные парки, заказники, крупные лесные массивы и др.

География размещения курортно-рекреационной сети в общих чертах повторяет географию расселения на территории Республики Казахстан, однако, в большей мере тяготеет к природным ресурсам.

Особый статус при градостроительном освоении имеют и пригородные зоны крупных населённых пунктов. В состав пригородных зон включаются территории, расположенные за пределами городской черты и составляющие с городом единую социальную, природную и хозяйственную территорию.

Функционально пригородные районы включают:

- зоны интенсивного развития сельскохозяйственного производства;
- резервные территории для развития города, размещение и строительство сооружений, необходимых для нормального функционирования инженерной и транспортной инфраструктур, а также зеленую зону, занятую лесами, парками и другими зелеными насаждениями, выполняющими санитарно-гигиенические функции.

Суть предложений по регулированию градостроительного освоения пригородной зоны и города-центра заключается в достижении взаимоувязанного гармонизированного развития этих территорий, обеспечивающих их устойчивое социально-экономическое развитие.

Территории в пределах и за границами населенных пунктов, предназначенные для размещения военных и других охраняемых объектов, отнесены к зонам режимных территорий.

Использование зон режимных территорий при планировании размещения объектов строительства или иного градостроительного освоения (обустройства, застройки) предлагается обеспечивать мероприятиями, предусматривающими соблюдение нормативных требований и разрывов, обеспечивающих защиту жизни и здоровья человека; сохранение экологии, четкого баланса и улучшение экологической обстановки; рациональное использование территории, вод и иных природных ресурсов.

В данной статье были рассмотрены вопросы зонирования территории Республики Казахстан по условиям градостроительного регулирования для осуществления архитектурно-градостроительной деятельности в зависимости от природно-климатических, инженерно-геологических, экологических, историко-культурных и других характеристик участков территории в соответствии с их градостроительной ценностью и значимостью.

Список использованных источников:

1. Генеральная схема организации территории Республики Казахстан, утверждённая приказом Министерства регионального развития Республики Казахстан от 31 декабря 2013 года № 403/ОД.
2. Основные положения Генеральной схемы организации территории Республики Казахстан, утвержденные Постановлением Правительства Республики Казахстан от 30 декабря 2013 года № 1434.
3. Послание Главы государства Нурсултана Назарбаева народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» от 17 января 2014 года.
4. Прогнозная схема территориально-пространственного развития страны до 2025 года, утвержденная Указом Президента Республики Казахстан от 13 сентября 2021 года № 634.
5. Рекомендации по разработке генеральной схемы организации территории Республики Казахстан (РДС РК 3.01-02-2008).

УДК 72.035:725.256(574)

АТЫРАУ ӨңІРІНДЕГІ ТУРИЗМ АРХИТЕКТУРАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Ғаллам А. А.

gallam_alihan@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің «Сәулет» мамандығы магистранты,
Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – профессор, сәулет докторы Қ.Қ.Арынов

Туризм саласы- Қазақстан экономикасындағы қарқынды салалардың бірі. Туризм көп елдерде жалпы ішкі өнім қалыптасуына, қосымша жұмыс орындарын пайда болуына көп әсерін тигізеді. Соңғы жылдарда туризм бизнестің ең табысты саласына айналып үлгерді. Туризм саласының жылдан-жылға маңызы артып, халықаралық байланыста және валюталық түсім көзі ретінде көп мемлекеттер аталмыш салаға баса назар аударуда. Міне, сондықтан, Қазақстан туризм саласын дамытуға ерекше назар аударып, еліміздің туристік әлеуетін қуаттандыру үшін нақты шараларды жүзеге асыруға тырысуда.

Туристік кластерді дамыту шеңберінде республикамызда туризм дамуының: іскерлік, экологиялық, мәдени-танымдық және шытырман оқиғалы турлар сияқты басымды бағыттары белгіленген [2].

Елімізде туризмді дамыту – мемлекеттің саяси және экономикалық қажеттілігінен туындаған негізгі сала болып табылады. Туризмді дамыту арқылы Қазақстанның экономикалық жағдайын жақсартып, бірқатар әлеуметтік мәселелерді шешуге болатыны да белгілі. Қазақстандық туризмді дамытуға бағытталған барлық қажетті ресурстар жеткілікті, атап айтатын болсақ: сәулеттік құндылығы бар тарихи қалалар, географиялық қолайлы аймақтар мен экологиялық табиғи орталар, агротехникалық құрылымдар т.б.. Мәдени және тарихи құндылықтарды жаңартуға бағытталған туризмді дамытуға түрлі саладағы алғышарттар жасалынып жатыр, солардың ішіндегі негізгілердің бірі аталмыш ортаның архитектурасын қалыптастыру болып табылады.

Соған сәйкес Қазақстанның батыс өңірінде туризмді дамыту арқылы экономикалық әл-ауқатын көтеруге болады. Атап айтсақ Батыс Қазақстан облыстарының ішінде Атырау облысының туризм саласында маңыздылығын арттыратын негізгі салалардың бірі мұнай өндірісі болып табылады. Сонымен бірге Атырау облысының бірегей табиғи және мәдени әлеуетіне, әлемдік шаруашылық байланыстар жүйесіне туризмнің икемді ықпалдасуына, жер бедерінің және табиғатының әркелкілігіне негізделген, туристердің кез келген сұранымын қанағаттандыруға қабілетті қазіргі заманғы туризм индустриясы серпінді дамып келе жатыр.